

Riistantutkimuksen tiedote 207B:1-21. Helsingfors, 1.6.2006

Vilttriangelns spårräkning vintern 2006

Pekka Helle och Marcus Wikman

Resultaten från vinterns spårräkning på vilttriangelarna visar att flertalet talrika arter hade något lägre spårtaetheter än året innan. För de flesta arterna låg spårtaetheterna något under långtidsgenomsnittet. I räkningen bokfördes 41000 däggdjursspår av vilka skogsharen står för hälften, älgen för 14 % och på tredje plats rödräven med 13 %. Ekorrens spårtaethet minskade i större delen av landet. Räknad på hela landets värde var nedgången drygt 30 %. Kraftigast minskade ekorstammarna i södra och mellersta Finland. Skogsharens, rödrävrens, utterns, vitsvanshjortens och älgens genomsnittliga spårtaetheter förblev på fjolårsnivå. Rödräven ökade i sydväst men minskade i mellersta och norra Finland. Förändringarna i skogsharens stammar var i stort sett likartade. Tydlig minskning i stammar noterades förutom ekorren också för hermelinen och mården. Hermelinens spårtaethet minskade speciellt i norra Finland medan förändringen längre söderut snarare var ökande. Två arter uppvisade tydligt ökade spårtaetheter från föregående år: lodjurets spårtaethet ökade med en fjärdedel och rådjurets spårtaethet var 1,5 gånger större än året innan. Dessa resultat framgår ur den adertonde snöspårskalkningen på vilttriangelarna. Spårräkningen ingår i Vilt- och fiskeriforskningsinstitutets och Jägarnas Centralorganisations gemensamma övervakningsprogram för landets skogsviltstammar. Drygt 3000 jägare deltog i fältarbetet och däggdjursspår räknades på en sträcka av 8500 km på fasta inventeringslinjer. Resultaten finns också att läsa på Vilt- och fiskeriforskningsinstitutets hemsidor på adressen www.rktl.fi.

Specialforskare Pekka Helle, Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet, Tutkijantie 2 E, 90570 Uleåborg, tel. 0205751410, planerare Marcus Wikman, Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet, PB 2, 00971 Helsingfors, tel. 0205751272

Övervakningsprogrammet för landets skogsviltstammar, vilttriangelräkningen, har nu pågått i aderton år. Viltträknigen är ett övervakningsprogram som organiseras gemensamt av Vilt- och fiskeriforskningsinstitutet och Jägarnas Centralorganisation. Landets jägare utför fältarbetet som ger uppgifter om förekomst och förändringar i stammarna hos ett trettiotal skogsviltarter. I augusti räknas skogshöns och på vintern däggdjursspår på vilttriangelarna. Vilttriangeln är en mer eller mindre slumpmässigt i skogsmark utplacerad triangelformad inventeringslinje med en längd på 12 km. Totalt har nästan 1700 vilttriangler startats men en del har blivit nedlagda eller förblivit oräknade under en längre tid.

Vintern 2006 räknades spår på totalt 740 vilttriangler. Antalet är något mindre än i följande och betydligt mindre än det antal trianglar som blev räknade i början av 1990-talet. Den något ökande trend i antalet räknade trianglar som konstaterades under några tidigare år har alltså nu brutits. Inventeringslinjens totallängd blev 8517 km och i spårträknigen deltog 3000 jägare. I genomsnitt deltog fyra personer i träknigen av en vilttriangel. Mest räknades vilttriangler under tiden 7.2. – 13.3. då 80 % av träknigen blev gjorda. Den rekommenderade tiden för träknigen är 15.1. – 28.2. men i norra Finland fortsätter träknigen till den 15.3. Fig. 1 ger antalet räknade vilttriangler i jaktvårdsdistrikten och fördelningen av träknigen per vecka i spårträknigen vintern 2006.

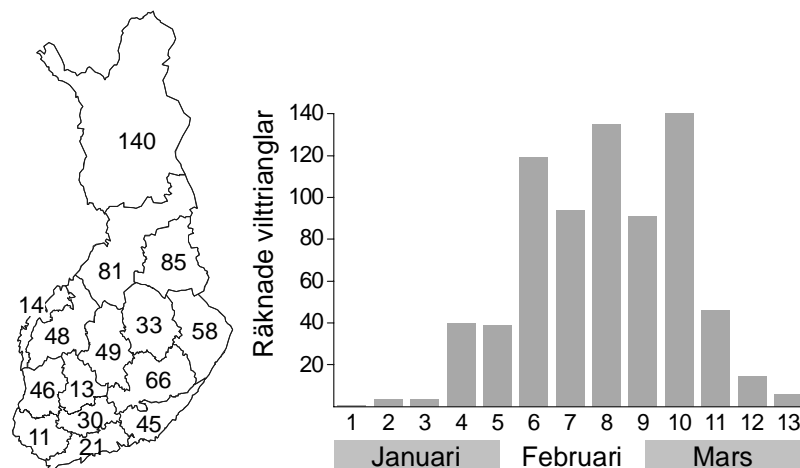


Fig. 1. Antalet räknade vilttriangler per jaktvårdsdistrikt och vecka vintern 2006.

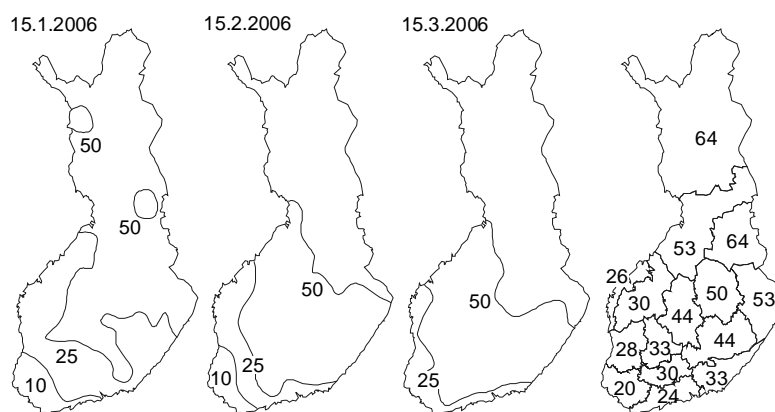


Fig. 2. Snödjupet (linjerna för 10, 25 och 50 cm, Meteorologiska institutet) 15.1., 15.2. och 15.3. samt vid räkningen uppmätt snödjup per jaktvårdsdistrikt vintern 2006.

Året 2005 blev i väderleksstatistiken ett ovanligt varmt år och det varma vädret fortsatte långt in på hösten. Vintern lät vänta på sig ända fram till början av december. Under den senare halvan av december ökade snötäcket stadigt i landets norra och östra delar och mot slutet av månaden fick vi mera snö över hela landet. Under den tiden bröt den tunga blötsnön trädgrenar och förorsakade elavbrott på många håll i landet. I januari låg temperaturen något över genomsnittet för tidpunkten och mot slutet av månaden hade snötäcket vuxit till sig så att det motsvarade långtidsgenomsnittet över nästan hela landet. I februari var temperaturen normal, i östra Finland t o m något under långtidsgenomsnittet. Trots att snöfallen i februari var få förekom ställvis omfattande skador på grund av snöanhopning i träden och i landets nordöstra delar stängdes t o m skidspår på grund av faran för att träd skulle brytas. Vintern visade sitt riktiga ansikte i mars då temperaturen var ovanligt låg i hela landet. Månadens genomsnittstemperatur i Lappland låg fyra grader och längre söderut fem till sex grader under det normala för månaden. Under större delen av perioden var hela landet snötäckt; i början av mars var snötäckets i Lappland rentav ovanligt tjockt (fig. 2). Vintern var gynnsam för spårräkningen. Snöfall förekom ofta och antalet lämpliga dagar för räkningen var större än vanligt.

Däggdjurens genomsnittliga spårtaheter och fåglarnas relativa förekomst vintern 2006 presenteras per jaktvårdsdistrikt i tabell 1. Kartorna för de talrikare arterna anger spårtaheterna per 50 x50 km enhetskoordinatrutor

i hela landet. Arternas små kartor anger rutor kännbar förändring i spårtaethet från föregående år. Då texten anger förändring i spårtaethet från föregående år är slutsatsen baserad på statistisk analys. Skillnaden i spårtaethet mellan olika år är dock något problematisk: trots att skillnaden är statistiskt signifikant betyder detta inte nödvändigtvis förändring i artens stamstorlek. Detta förorsakas av att den spårtaethet som kan avläsas i räkningen är beroende av ett antal olika faktorer som t ex snö- och väderleksförhållanden samt djurens rörelseaktivitet.

	<i>Observationer</i>	<i>ST</i>	<i>SS</i>	<i>MF</i>	<i>KY</i>	<i>LA</i>	<i>UL</i>
<i>Skogshare</i>	20 721	22,89	21,02	20,25	25,67	8,59	15,04
<i>Fälthare</i>	1 166	3,08	0,98	0,20	0,50	–	0,11
<i>Ekorre</i>	2 729	3,17	3,10	2,51	2,84	2,19	1,65
<i>Varg</i>	63	–	0,03	0,04	0,12	–	0,01
<i>Rödräv</i>	5 417	9,55	5,11	3,68	5,69	3,04	2,57
<i>Mårdhund</i>	170	0,37	0,14	0,05	0,29	–	0,03
<i>Hermelin</i>	775	0,44	0,83	1,54	0,37	0,42	0,36
<i>Dvärgvessla</i>	656	0,57	0,76	0,94	0,79	0,12	0,57
<i>Mink</i>	167	0,05	0,32	0,15	0,14	0,06	0,06
<i>Mårdhund</i>	971	1,52	1,38	0,83	1,23	0,74	0,28
<i>Järv</i>	55	–	–	–	–	0,03	0,02
<i>Utter</i>	243	0,23	0,38	0,42	0,22	0,10	0,09
<i>Lodjur</i>	467	0,85	0,68	0,35	0,40	0,01	0,07
<i>Vitsvanshjort</i>	1 566	7,05	0,08	0,05	0,01	–	–
<i>Älg</i>	6 108	6,27	5,14	5,34	4,09	3,77	7,77
<i>Skogsvildren</i>	275	–	–	0,96	–	–	0,02
<i>Rådjur</i>	303	0,21	0,01	0,16	0,04	0,01	0,31
<i>Tjäder</i>	475	0,15	0,31	0,57	0,58	0,81	0,56
<i>Orre</i>	4 127	4,23	4,90	7,87	5,84	1,59	6,86
<i>Järpe</i>	482	0,52	0,58	0,78	0,50	0,16	0,44
<i>Dalripa</i>	769	–	–	0,23	–	2,48	1,26

Tabell 1. Däggjurens spårindex (spår / 10 km / dygn) och antalet sedda skogshöns / 10 km per jaktvårdsdistrikt samt totalantalet observationer i viltriangelräkningen vintern 2006. Jaktvårdsdistriktens förkortningar: ST = Södra Tavastland, SS = Södra Savolax, MF = Mellersta Finland, KY = Kymmene, LA = Lappland, UL = Uleåborg, ÖB = Österbotten, NT = Norra Tavastland, NK = Norra Karelen, NS = Norra Savolax, SvÖ = Svenska Österbotten, SA = Satakunda, NY = Nyland, EF = Egentliga Finland, KA = Kajanaland.

<i>Spår / 10 km / dygn</i>								
<i>ÖB</i>	<i>NT</i>	<i>NK</i>	<i>NS</i>	<i>SvÖ</i>	<i>SA</i>	<i>NY</i>	<i>EF</i>	<i>KA</i>
15,19	24,10	15,29	34,25	30,59	16,09	19,44	14,20	18,57
0,84	0,77	0,03	0,05	0,41	5,87	5,42	9,76	–
1,65	3,05	1,04	2,04	4,38	4,21	3,09	2,92	1,91
0,02	–	0,10	0,03	0,12	–	–	0,16	0,16
4,49	6,85	1,02	1,80	4,75	11,42	11,29	16,96	2,29
0,08	0,28	0,01	0,22	–	0,67	0,25	1,03	0,03
1,00	1,14	0,48	1,10	0,29	0,42	0,65	0,86	0,44
0,69	0,27	0,30	0,48	0,71	0,65	1,05	0,16	0,24
0,01	–	0,30	0,56	0,06	0,05	0,22	0,08	0,12
0,35	0,85	1,10	1,22	0,57	0,97	0,96	0,70	0,39
–	–	0,15	–	0,02	0,02	–	–	0,16
0,28	0,11	0,29	0,37	0,15	0,28	0,13	–	0,04
0,04	0,30	0,65	1,05	0,04	0,28	1,16	0,54	0,89
–	1,19	–	–	0,18	8,56	10,26	17,08	0,20
3,88	4,93	3,82	5,82	5,96	3,88	8,13	6,75	5,14
0,55	–	–	–	–	–	–	–	1,69
0,50	0,03	–	–	0,18	0,60	1,07	5,68	0,05
<i>Fåglar / 10 km</i>								
0,37	1,41	0,36	0,48	0,55	0,55	0,72	0,33	0,57
5,23	0,61	5,31	10,81	1,79	1,93	6,67	0,99	6,33
0,37	1,35	0,62	0,70	0,06	0,67	0,94	0,66	1,12
0,75	–	0,39	0,08	0,12	0,11	–	–	1,46

Skogshare

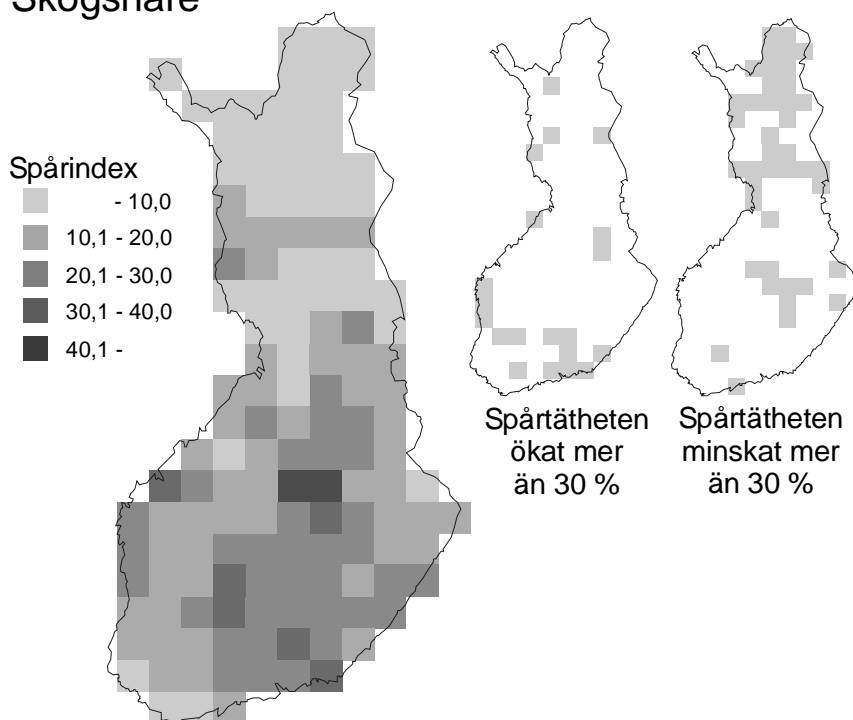


Fig. 3. Skogsharens spårindex (spår/10 km/dygn) i 50x50 km enhetskoordinatrutor vintern 2006. De små kartorna anger betydande förändringar från föregående vinter.

Skogsharens spårtäthet för hela landet var något lägre (8 %) än året innan. Enligt spårräkningen verkar skogsharens stammar ha ökat vid kusterna och minskat i Lappland samt södra och mellersta Finlands inland. De spårtätheter som uppmättes i vinterns räkning låg nästan över hela landet under genomsnittet för vilttriangelperioden 1989-2006; Norra tavastlands jaktvårdsdistrikt var det enda undantaget från detta allmänna drag. Skogsharens växlingar har uppvisat en svag cyklicitet under den tid spårräkningar gjorts. I slutet av 1980-talet och början av 1990-talet förekom goda harår på många områden och igen under den senare hälften av 1990-talet. Harstammarna har under de allra sista åren uppvisat toppar som ändå inte nått upp till samma nivå som tidigare.

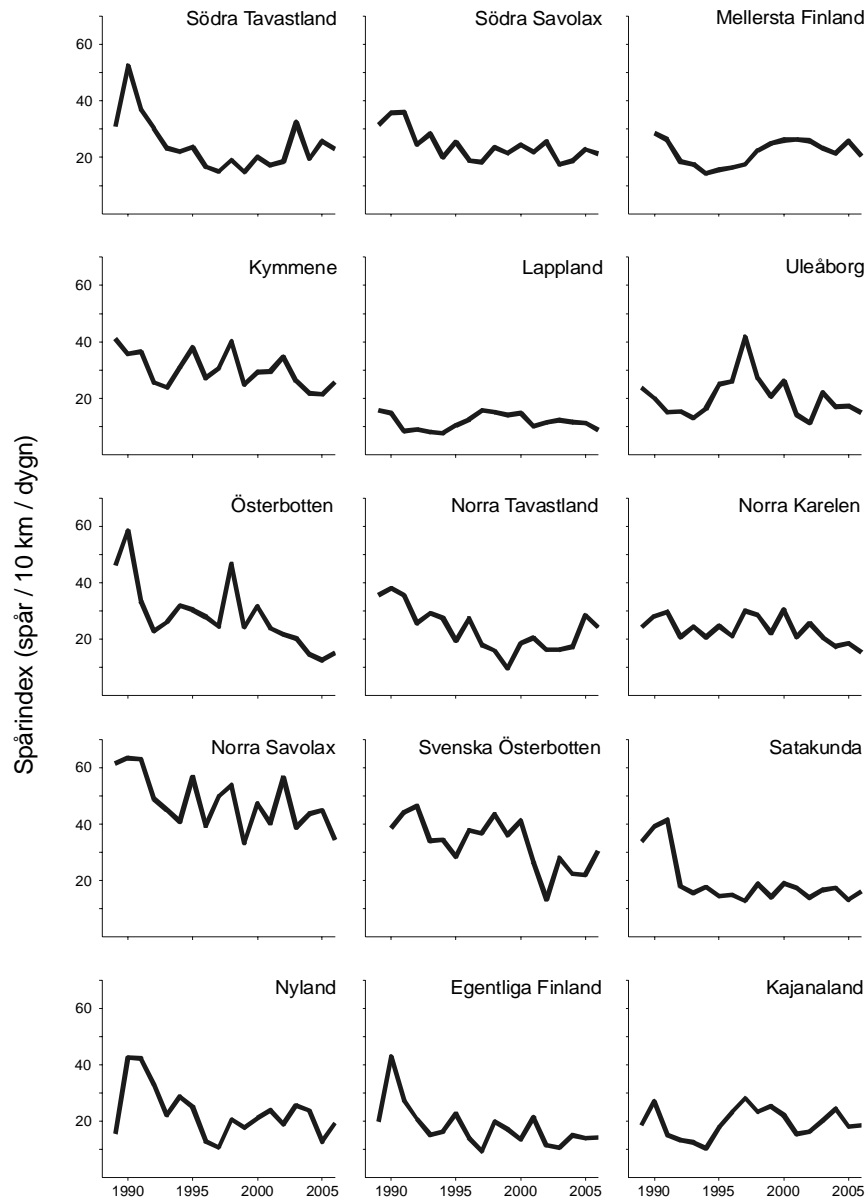


Fig. 4. Skogsharens spårindex (spår/10 km/dygn) i jaktvårdsdistrikten vintrarna 1989-2006.

Ekorre

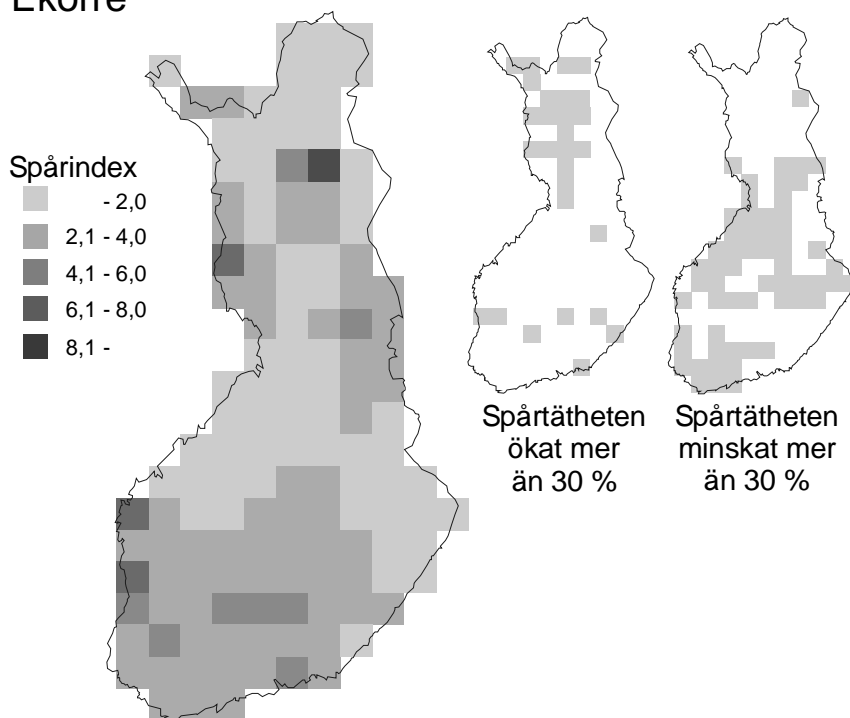


Fig. 5. Ekorrens spårindex (spår/10 km/dygn) i 50x50 km enhetskoordinatrutor vintern 2006. De små kartorna anger betydande förändringar från föregående vinter.

Ekorrens spårtäthet var omkring en tredjedel lägre än året innan. Nedgången tryckte stammarna tillbaka till den nivå som gällde för två år sedan. I motsats till vad som konstaterats flera gånger tidigare var förändringen i ekorrstammen nu sammanhängande över större delen av landet. Endast i sydöst (Kymmene jaktvårdsdistrikt, ökning 20 %) och Lappland (+ 25 %) ökade ekorrstammen. I övrigt noterades endast minskad i spårtäthet. Ekorrens spårtätheter var nu i alla jaktvårdsdistrikt lägre än genomsnittet för vilttriangelperioden. I vissa distrikt var spårtätheten avsevärt lägre än genomsnittet.

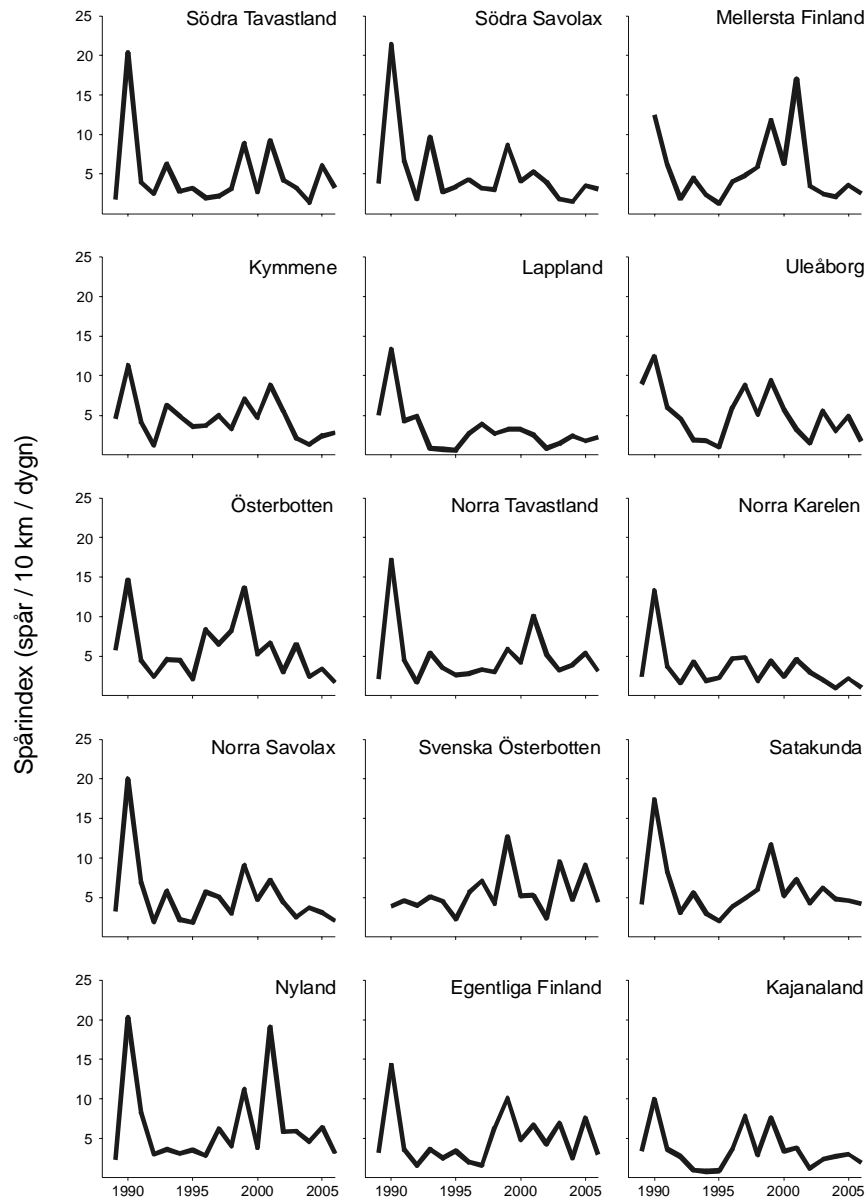


Fig. 6. Ekorrens spårindex (spår/10 km/dygn) i jaktvårdsdistrikten vintrarna 1989-2006.

Rödräv

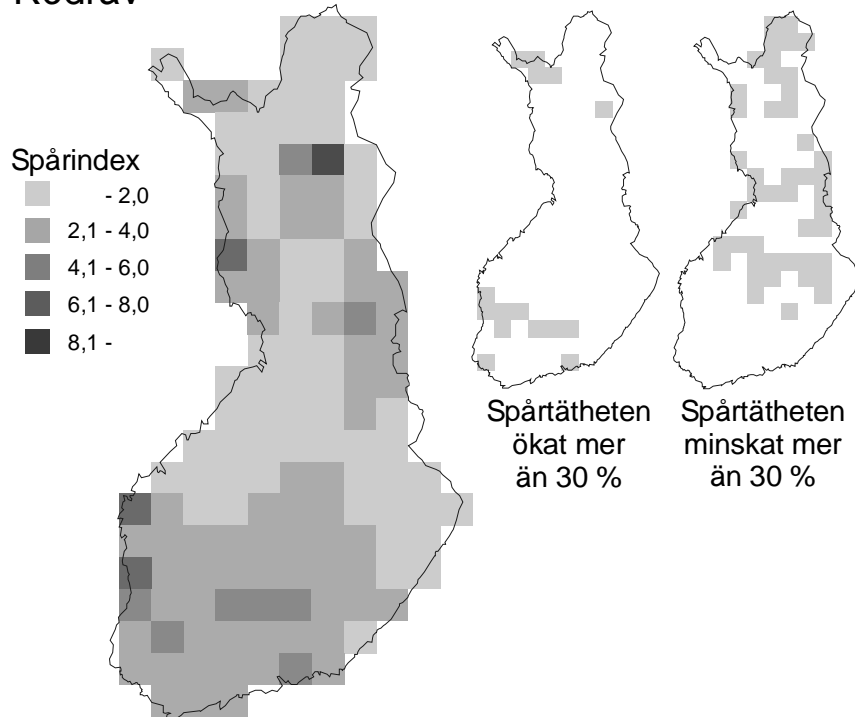


Fig. 7. Rödrävens spårindex (spår/10 km/dygn) i 50x50 km enhetskoordinatrutor vintern 2006. De små kartorna anger betydande förändringar från föregående vinter.

Rödrävens genomsnittliga spårtäthet för hela landet låg precis på fjolårsnivå. Genomsnittet döljer dock det faktum att förändringen i spårtäthet varierade mellan landets olika delar. I större delen av landet minskade rödrävens spårtäthet: i norra Finland 20-30 % och något mindre i landets mellersta delar. Däremot ökade rödrävens spårtäthet i sydvästra Finland som utgör artens bästa områden i vårt land. De genomsnittliga spårtätheterna för perioden 1989-2006 är högre än årets i de flesta jaktvårdsdistrikt; endast i västkustens jaktvårdsdistrikt var rödrävens spårtätheter nu högre än långtidsgenomsnittet.

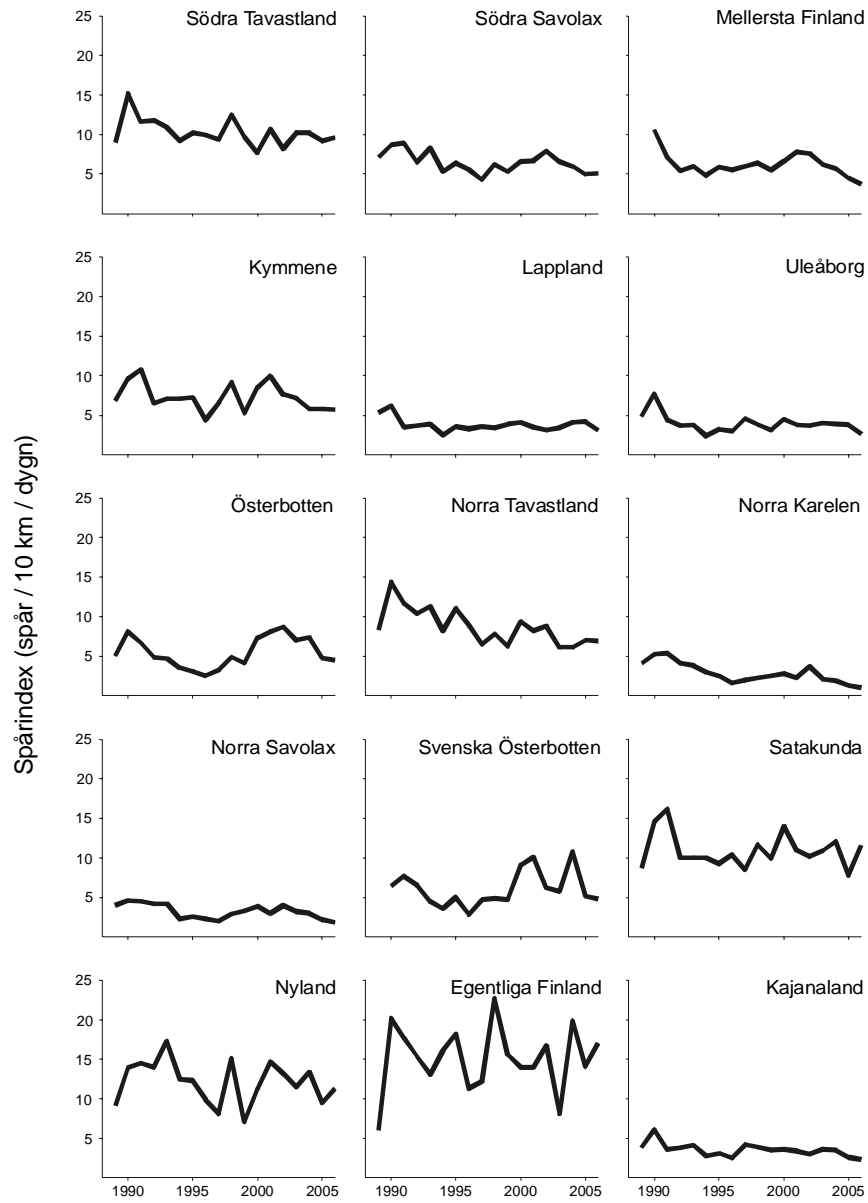


Fig. 8. Rödrävens spårindex (spår/10 km/dygn) i jaktvårdsdistrikten vintrarna 1989-2006.

Mård

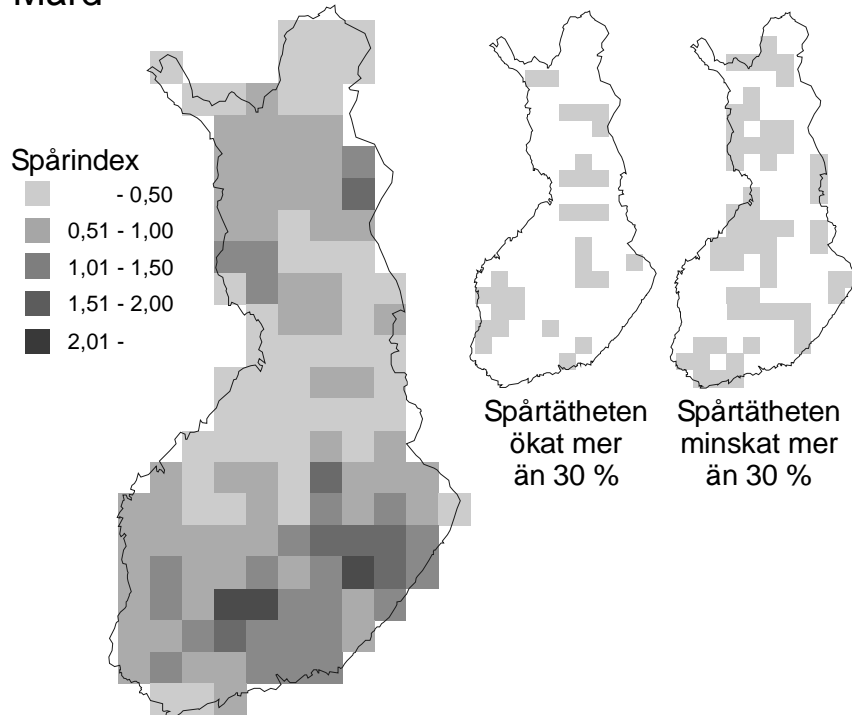


Fig. 9. Mårdens spårindex (spår/10 km/dygn) i 50x50 km enhetskoordinatrutor vintern 2006. De små kartorna anger betydande förändringar från föregående vinter.

Mårdens spårtäthet för hela landet minskade med en femtedel: i 12 jaktvårdsdistrikt av 15 minskade spårtätheten. De områden där ökning noterades är inte sammanhängande utan en kännbar ökning skedde dels i Satakunda och dels i Norra Savolax jaktvårdsdistrikt. Resultaten visar ändå det redan tidigare kända draget i mårdens förekomst, nämligen att spårtätheten har ökat eller förblivit oförändrad i östra och sydöstra Finland under triangelperioden 1989-2006. I övrigt har mårdens spårtätheter snarast varit vikande.

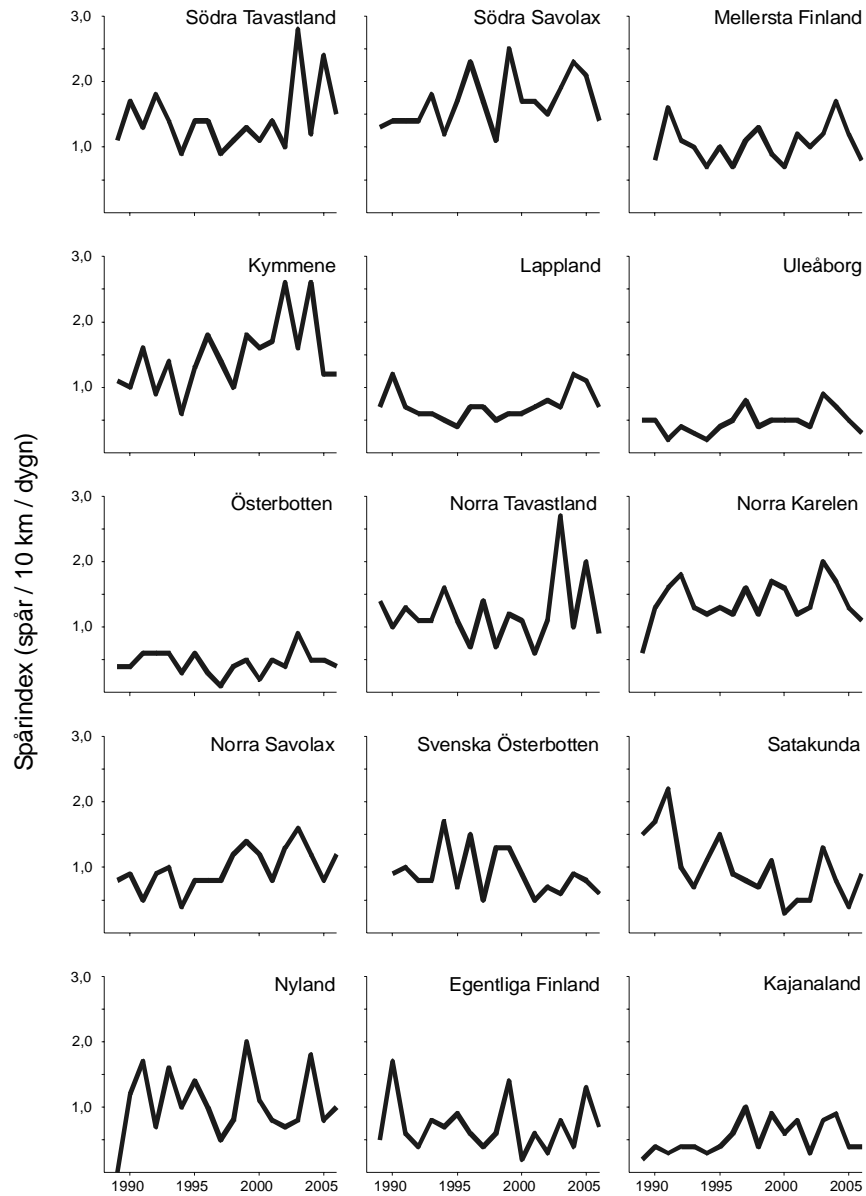


Fig. 10. Mårdens spårindex (spår/10 km/dygn) i jaktvårdsdistrikten vintrarna 1989-2006.

Hermelin

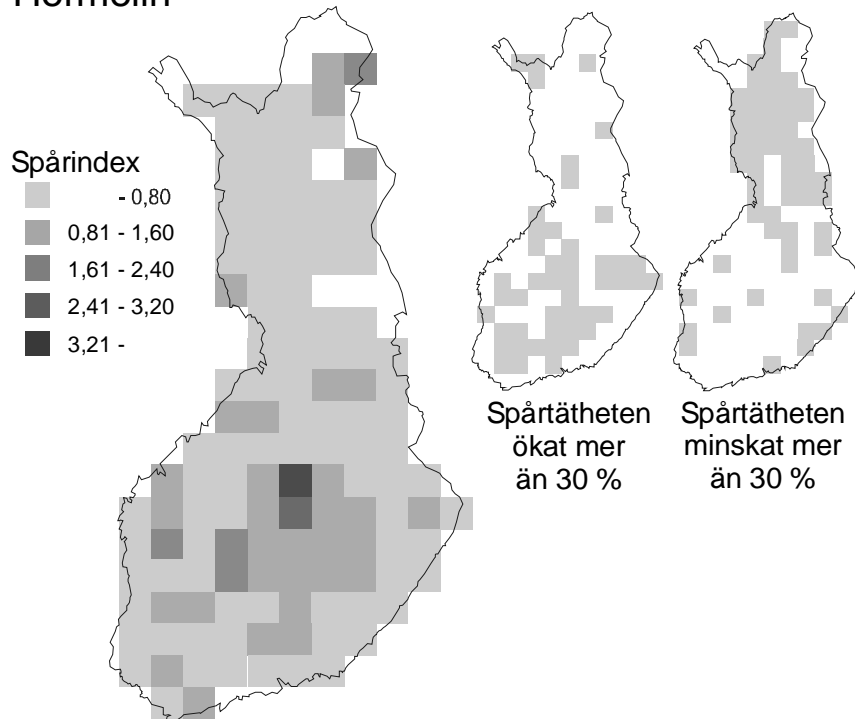


Fig. 11. Hermelinens spårindex (spår/10 km/dygn) i 50x50 km enhetskoordinatrutor vintern 2006. De små kartorna anger betydande förändringar från föregående vinter.

Hermelinens spårtäthet för hela landet minskade med 15 % från ifjol. Förändringen var inte enhetlig för hela landet: i norra Finland minskade hermelinens spårtäthet med 40-60 % medan en svag ökning kunde skönjas i mellersta och södra Finland. Ökningen i landets södra delar lyfte spårtätheten över långtidsgenomsnittet medan spårtätheterna i östra och norra Finland ligger klart under långtidsgenomsnittet. I Lappland var hermelinens spårtäthet betydligt under långtidsgenomsnittet.

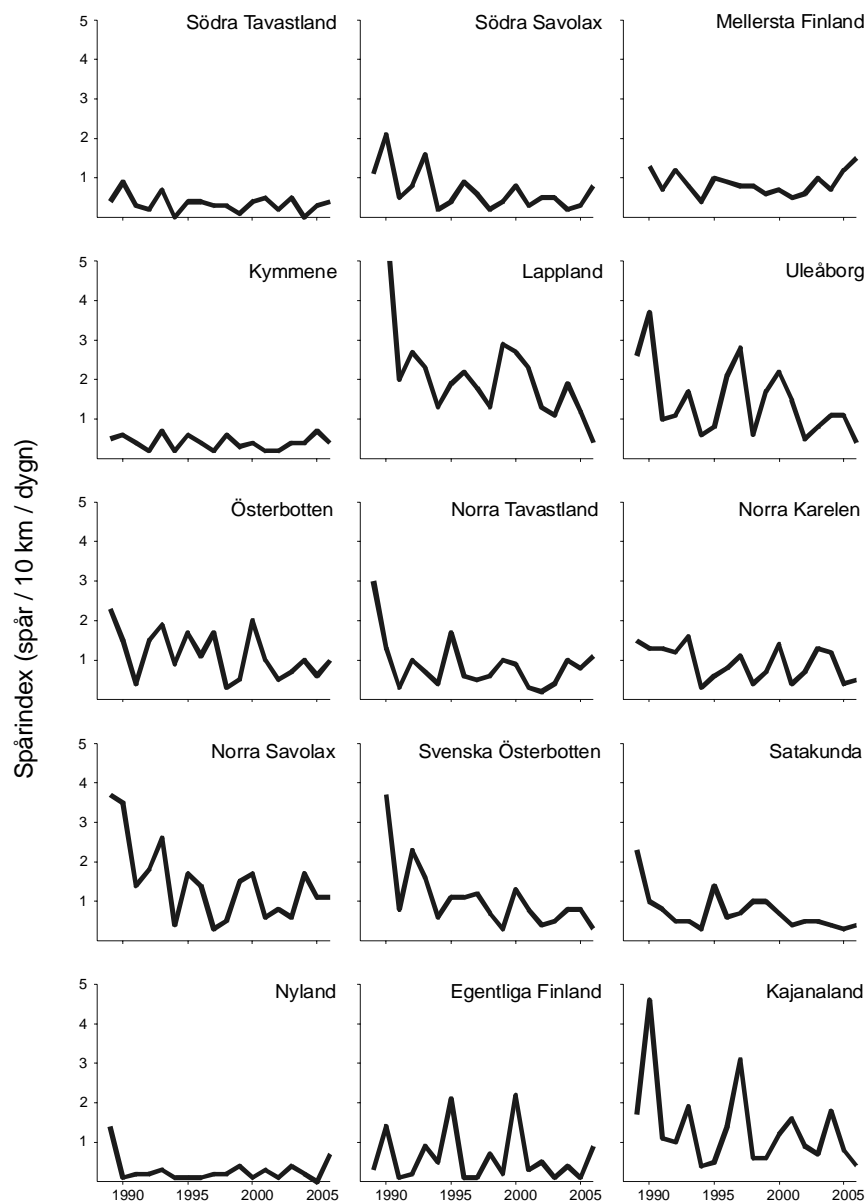


Fig. 12. Hermelinens spårindex (spår/10 km/dygn) i jaktvårdsdistrikten vintrarna 1989-2006.

Utter

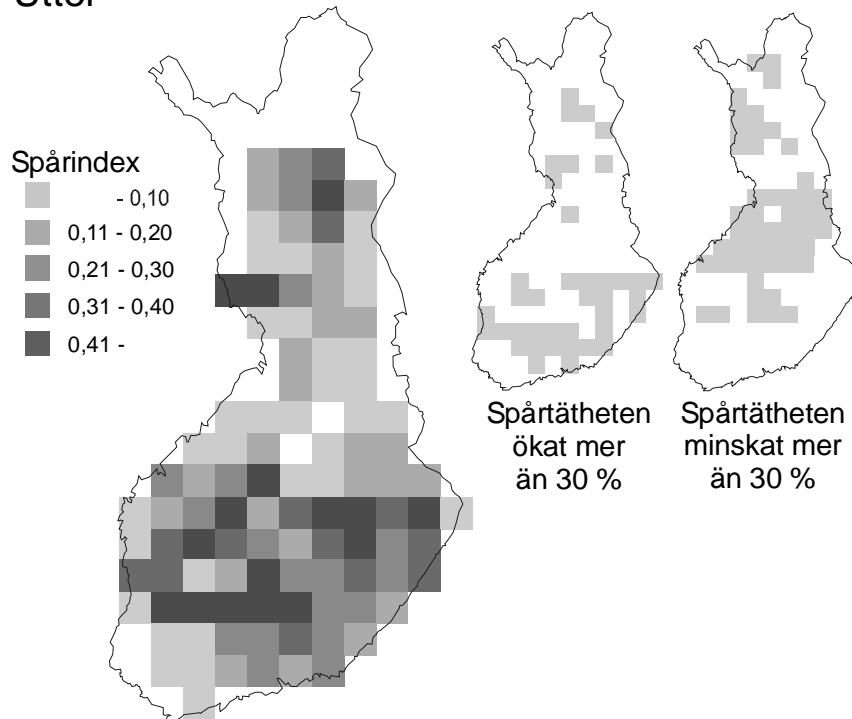


Fig. 13. Utterns spårindex (spår/10 km/dygn) i 50x50 km enhetskoordinatrutor vintern 2006. De små kartorna anger betydande förändringar från föregående vinter.

I spårräkningen påträffades nästan samma antal utterspår som vintern 2005. Rutorna med minskad spårtaethet var rätt tydligt koncentrerade till landets nordliga delar. Utterns spårtaethet var nu i de flesta jaktvårdsdistrikt över långtidsgenomsnittet och för några jaktvårdsdistrikt var årets spårtaethet bland de högsta under vilttriangelperioden 1989-2006. Spårräkningarna visar rätt entydigt att utterstammen ökat på många områden under perioden.

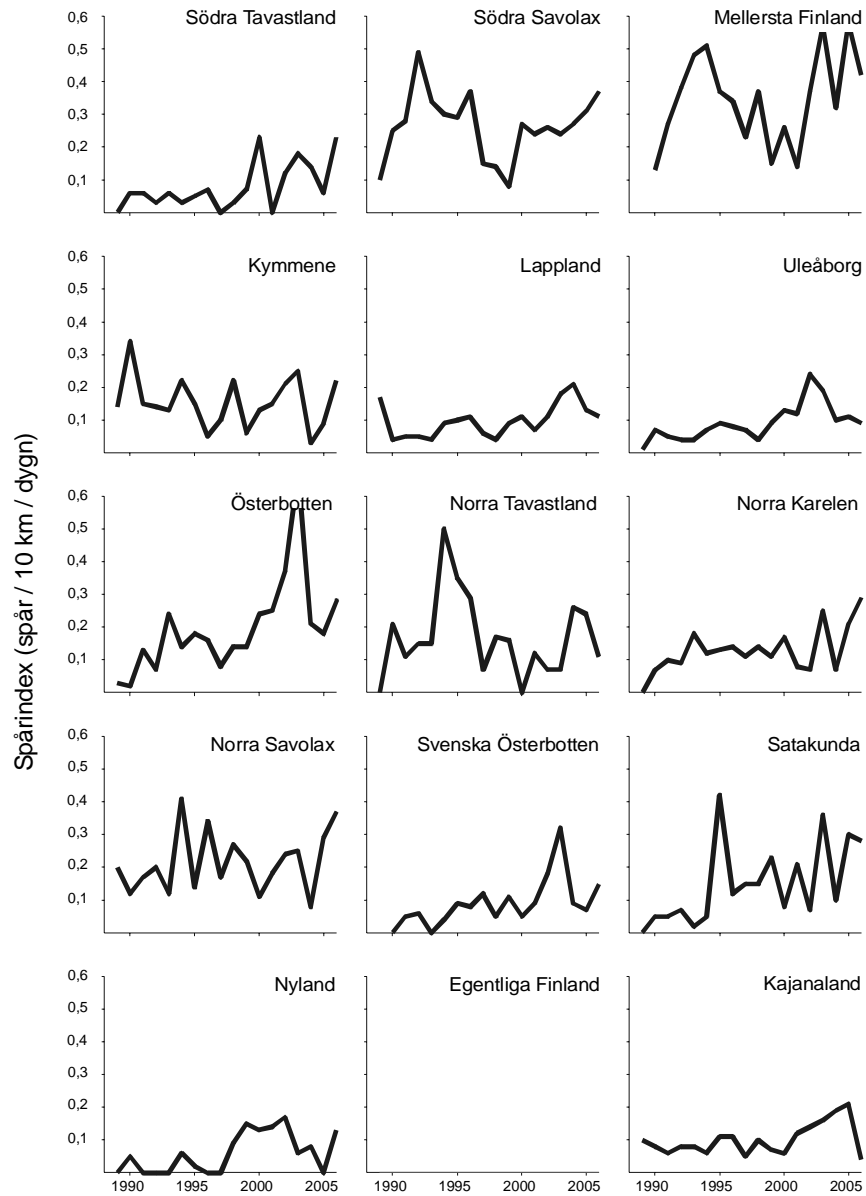


Fig. 14. Utterns spårindex (spår/10 km/dygn) i jaktvårdsdistrikten vintrarna 1989-2006.

Älg

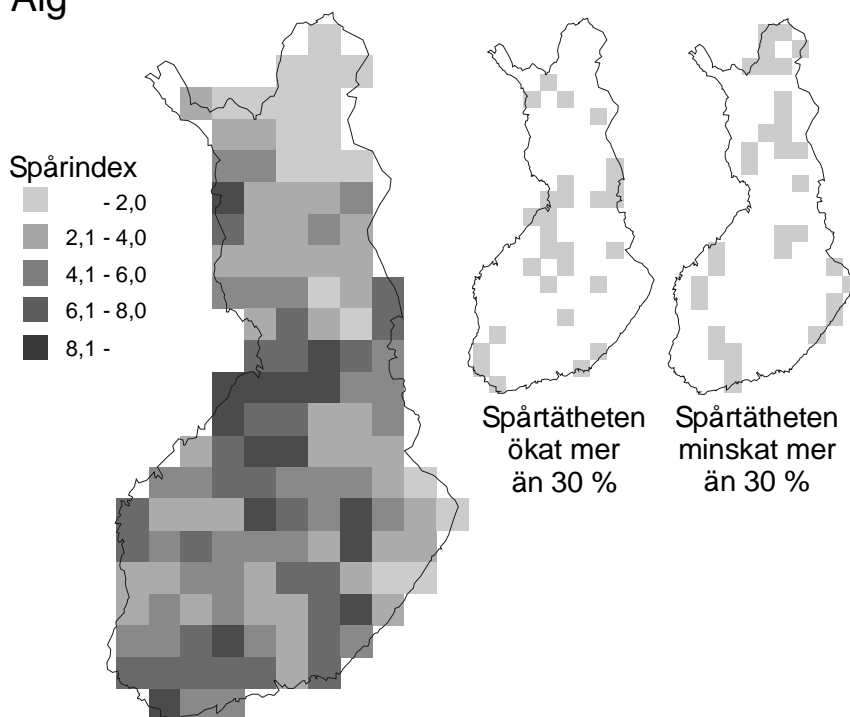


Fig. 15. Älgens spårindex (spår/10 km/dygn) i 50x50 km enhetskoordinatrutor vintern 2006. De små kartorna anger betydande förändringar från föregående vinter.

Älgens spårtaethet på viltriangelarna var sen samma som året innan och rutorna med de högsta spårtaetheterna fanns i norra Österbotten. Rutorna med ökande och minskande spårtaethet (verklig eller skenbar) var ungefär lika många och de är mosaikartat distribuerade över landet. Bilden av förändringarna är typisk för älgen och tyder på snö- och betesförhållandena i stor utsträckning påverkar spårtaetheterna och dessas regionala förändringar. Älgens flockbildning varierar mellan olika vintrar vilket också påverkar spårtaethetens tillförlitlighet.

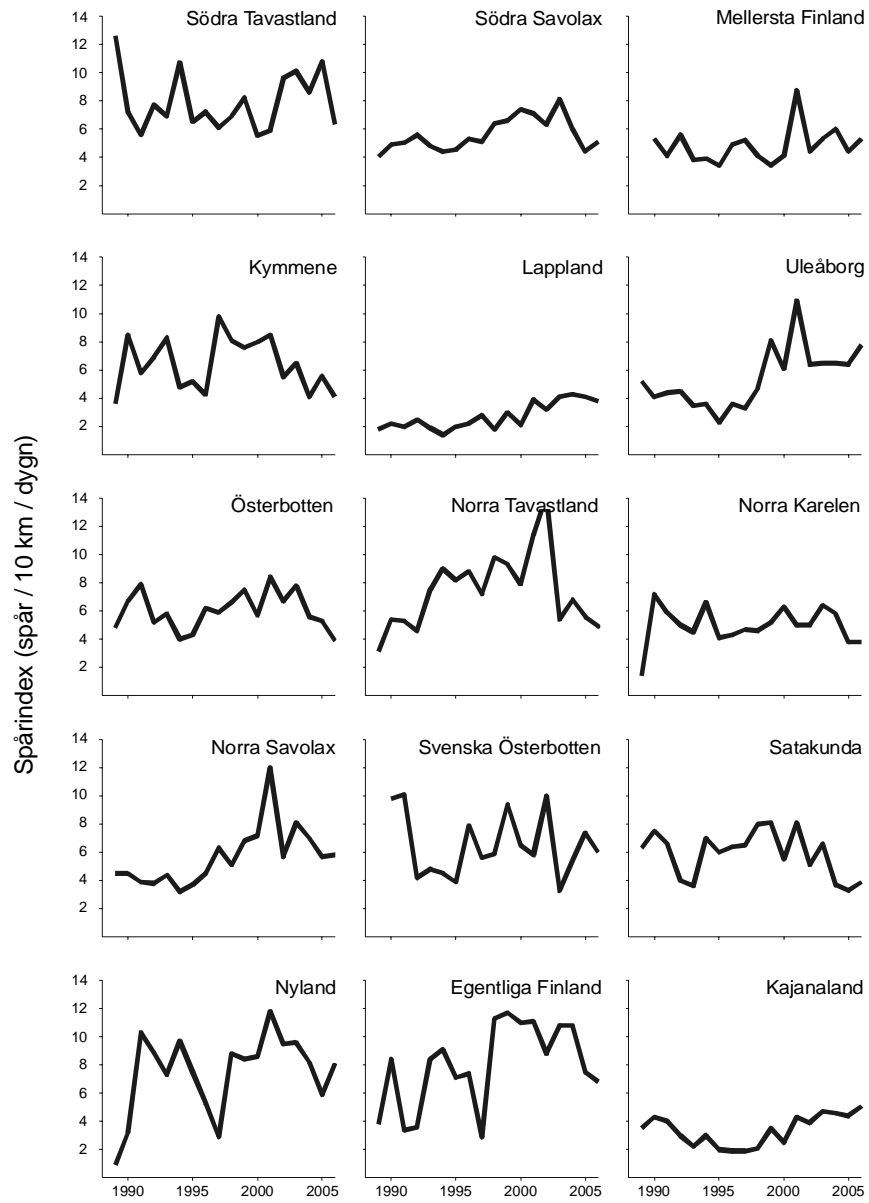


Fig. 16. Älgens spårindex (spår/10 km/dygn) i jaktvårdsdistrikten vintrarna 1989-2006.

Vitsvanshjort

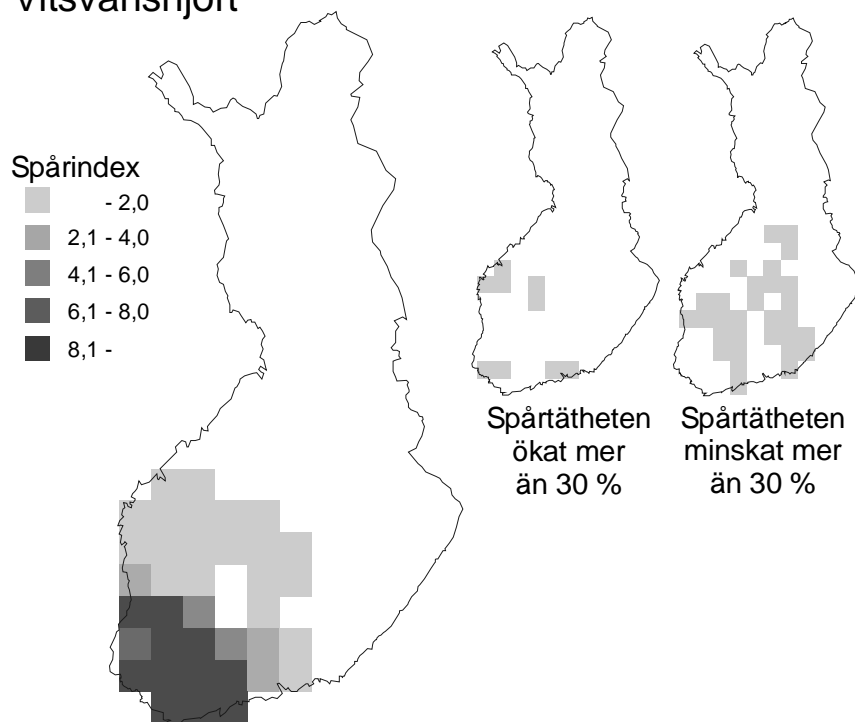


Fig. 17. Vitsvanshjortens spårindex (spår/10 km/dygn) i 50x50 km enhetskoordinatrutor vintern 2006. De små kartorna anger betydande förändringar från föregående vinter.

Vitsvanshjortens genomsnittliga spårtaethet var mycket lik fjolårets. Bilden av förändringarna i spårtaethet är inte enhetlig, men det verkar som om ökningen skulle ha varit koncentrerad till landets västra delar. På de områden där hjortstammen är stor är förändringarna mindre än i områden med låg taethet där det finns fler rutor med tydlig ökning eller minskning. Detta tyder på snöförhållanden och slumpen kraftigt påverkar resultaten på områden där hjorten är fåtalig.